

zaterdag

03.06.2017

20.00 Kamermuziekzaal

19.15 Inleiding door

Albert Edelman

Jan Van Hoecke & Albert Pià

Op stap met de csakan

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Uitvoerders en programma

Jan Van Hoecke: csakan
Albert Pià: gitaar

—

Ernst Krähmer (1795-1837)
Adagio en Rondeau brilliant, opus 14

Ferran Sor (1778-1839)
Etude in e

Ernst Krähmer
Rondeau hongrois, opus 28

Carl Scheindienst (begin 19e eeuw)
Variaties op het Oostenrijkse volkslied
'Gestern Abend war Vetter Michel da'

Josef Gelinek (1758-1825)
Rondo (1812)

Ferran Sor
Introdactie en variaties op een thema
uit Mozarts Zauberflöte, opus 9

Josef Gelinek
Rondo: polonaise (arr. Jan Van Hoecke)

Anton Heberle (ca.1780-ca.1816)
Adagio uit Sonate brillante (1810)

François Bathioli (ca.1770-1830)
Grandes variations, opus 5

Nicolò Paganini (1782-1840)
Variazioni di bravura op een origineel thema
(arr. Jan Van Hoecke)

Karel Van Marcke (1967)
Impression

Concertgebouw Brugge maakt deel uit van REMA,
Réseau Européen de Musique Ancienne

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen
van Bloemblad.

De csakan is terug

Een raadsel! Wat is tegelijk een sport-accessoire, een discreet wapen, en een populair muziekinstrument? U wist het natuurlijk al: de csakan. Maar realiseert u zich wel dat u vanavond toetreedt tot het selecte gezelschap – onder wie Beethoven, die er blijkbaar een bezat – dat de klank kent van deze curieuze fluit? Jan Van Hoecke en Albert Pià brengen vandaag dankzij een sterk staaltje muzikale archeologie een geluid van vroeger terug tot klinken. Want met het verdwijnen van de csakan werd ook zijn repertoire vergeten, en dat is, zo blijkt, eindeloos jammer.

'De csakan dook voor het eerst 'officieel' op tijdens een concert in Budapest in 1807.'

De csakan is een mooi voorbeeld van de Biedermeier-esthetiek, die tussen 1815 en 1845 door Europa waarde: salonfähig volks en geschikt voor elke *gentleman*. De naam is geleend van de Hongaarse 'csákányfokos', waarvan een voorbeeld nog in Budapest is te bewonderen, al gaat het hier om een metalen blokfluit-achtige die meteen ook als steekwapen kon dienen. Van Hoeckes csakan is een vredelievender model dat vaak de vorm kreeg van een wandelstok of een herdersstaf, verwant aan herdersfluiten uit Centraal- en Zuid-Europa. Later ontstond nog een type csakan met een gewone blokfluitkop en zoals bij de hobo onderaan een 'paviljoen' voor een meer homogene klank. In de loop der jaren kreeg de csakan tot soms wel dertien kleppen en een aangepast duimgat voor meer speelgemak en een goede intonatie. De csakan dook voor het eerst 'officieel'

op tijdens een concert in Budapest in 1807. Ster van de avond was Anton Heberle, die zich vanaf 1810 liet aankondigen als de uitvinder van het instrument. Ondertussen had hij een methode gepubliceerd, de *Scala für den Ungarischen Csakan*, en schreef hij volop muziek. Nog een virtuoos was Ernst Krähmer, hoboïst in het hoforkest, die vanaf de jaren 1820 Wenen verblufte met zijn talent. Maar hoe indrukwekkend het spel van deze heren ook was, het lijkt erop dat de meeste csakans in handen waren van enthousiaste amateurs, zowel de adel als de opkomende middenklasse; heel duur was het instrument niet. En het was opmerkelijk zacht, als we tenminste mogen afgaan op het fragiele originele instrument dat Jan Van Hoecke onlangs kon aanschaffen. Hoewel we in feite van doen hebben met een soort romantische blokfluit, klinkt hij niet 'romantisch' groot, maar juist mild en intiem. Tussen 1807 en 1845 verschenen zo'n 400 csakanwerken, meestal solo's, duetten of werken met piano- of gitaarbegeleiding, maar daarna verdween het instrument uit beeld. Nam de dwarsfluit het voetlicht over? Was de ongewone stemming in As of A toch te onhandig voor dilettanten? De vele csakans in museumkasten zwijgen, en alleen hun muziek kan vandaag nog klinken.

Het concert begint met muziek van dé csakan-virtuoos Ernst Krähmer, zoals gezegd vooral hoboïst van beroep. Hij merkte al snel dat zijn niche in grote delen van Europa druk bevolkt was met fans, waaruit we kunnen concluderen dat de csakan meer dan een puur Weens fenomeen was. Zijn muziek, waaronder dit *Adagio met Rondeau*, wordt voor een deel bewaard in streng afgeschermdde bibliotheken – Jan Van Hoecke kreeg de partituur van dit werk via via cadeau om te mogen uitvoeren – waardoor ze een wereld blijft waar maar weinig mensen mee bezig zijn.

Krähmer speelde vaak met gitaar of met pianoforte, beide zijn mogelijk, waarbij de begeleiding vaak ter plekke werd geïmproviseerd, precies op de manier waarop barokke musici opereerden. Die improvisatietechniek, onder meer te vinden in gitaarmethodes als die van Sor en Carulli's *L'harmonie appliquée à la guitare*, betekende wel dat we nu vaak geen gitaarpartijen meer terugvinden.

Veel csakanspelers zochten niet alleen originele muziek, maar speelden ook graag bekende hits. Jan Van Hoecke kruipt in hun huid en ging zo aan de slag met Nicolò Paganini's *Adagio con zelo*, een sonatedeel waar nauwelijks een noot aan moest worden omgelegd, zo perfect past het. De *Variaties* verderop in het programma vergden meer werk: het gaat hier in feite om het beroemde *Caprice nr. 24* voor viool solo, waarvan rond 1830 een versie werd gepubliceerd met optie gitaar of pianoforte. Van Hoecke maakte zijn bewerking op basis van geijkte modellen, waarbij de muziek werd aangepast aan de toonomvang van de csakan, die uiteraard veel kleiner was dan de viool of traverso waarvoor de componist oorspronkelijk schreef. Een van die bewerkers was de gitaarvirtuoos François Bathioli, wiens *Grandes variations* een Italiaanse smaak verraden. Het aardige is hier dat csakan en gitaar, een beetje à la Mozart, afwisselend de hoofdrol en de begeleiding op zich nemen. Tegelijk bespeur je al de vroegromantische invloeden van Schubert die wat doen denken aan diens vierhandige pianowerken en hun naïeve melodietjes.

Albert Pià speelt twee werken van Ferran (of Fernando) Sor, een Catalaanse nationalist die na verschillende politieke omwentelingen

in Londen terecht kwam. Daar gooide hij hoge ogen met zijn vocale muziek, maar hij vestigde vooral zijn reputatie met meer dan 65 sprankelende werken voor gitaar, die hij blijkbaar met zijn vingertoppen en niet met zijn nagels speelde, met een mooie, ronde klank als resultaat.

Met Carl Scheindienst en Josef Gelinek komen we bij twee onbekenden. De eerste zelfs zo, dat het waarschijnlijk om een pseudoniem gaat, mogelijk een Deen. Een andere set variaties van zijn hand is teruggevonden in het oefenschrift van een officier (was hij zelf de componist?), terwijl Scheindiensts compositie op een Oostenrijks volkslied nu eens niet in Wenen, maar in Leipzig is gepubliceerd. (Toevallig bevindt zich in die regio ook een orgel met csakan-register ... het instrument ging dus inderdaad op stap.)

Volgens Mozart was de oorspronkelijk Tsjechische componist Josef Gelinek een uitstekend improvisator aan het klavier. Een glimp daarvan vinden we in het tweede *Rondo* op dit programma, waarbij de musici netjes volgens de toen geldende gewoontes de linkerhand bij de gitaar legden, en de rechterhand bij de csakan. Het *Rondo* uit 1812 schreef hij oorspronkelijk voor csakan en pianoforte en werd later door Diabelli bewerkt. Het concert besluit met een nieuw werk van Karel Van Marcke, die zich liet inspireren door de combinatie van csakan en romantische gitaar.

Albert Edelman
met dank aan Jan Van Hoecke

Biografieën

Jan Van Hoecke (BE) behaalde zijn masterdiploma blokfluit met de grootste onderscheiding, aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel bij Bart Coen. In 2006 kreeg hij een beurs voor de opleiding 'Master na Master Solist hedendaagse muziek' bij Tomma Wessel in Gent, en in hetzelfde jaar startte hij met een kamermuziekspecialisatie in Brussel, onder leiding van Viviane Spanoghe. Hij sloot deze studie af in 2009 in Lausanne, waar hij hedendaagse muziek studeerde bij Antonio Politano. Hij gaf concerten in Europa, Japan en de Verenigde Staten, ook als solist met orkest. Hij werkte mee aan cd-opnames met ChampdAction en Collegium Vocale Gent. Sinds 2009 doceert hij blokfluit aan het conservatorium van Lausanne.

Albert Pià Comella (AND) begon met gitaar toen hij acht jaar was. Later studeerde hij in Toulouse en Lausanne, waarop hij in 2003 de prijs van de Fondation du Crédit Andorran ontving, die hem in staat stelde nog eens twee jaar te studeren, onder meer in Pordenone. Naast zijn studies volgde hij masterclasses bij David Russell, Robert Aussel, José Maria Gallardo Del Rey, Eduardo Isaac, Edoardo Catemario, Fabio Zanon, Dusan Bogdanovic en Guido Margaria. Sinds zijn concertdebut in 1996 was hij te horen als solist en ensemblelid in Zwitserland, Frankrijk, Nederland, Andorra, Portugal, de Verenigde Staten en Portugal. Hij doceert gitaar in Neuchâtel.

Ontdek de kunstcollectie van het Concertgebouw

Annunciation, Pavel Bůchler © Tim Theo Deceuninck

Concertgebouw Brugge verleent onderdak aan een interessante verzameling actuele kunst, die gestaag aangroeit. Voor deze collectie wordt nauw samengewerkt met architect Paul Robbrecht, die samen met de kunstenaars kiest voor werken die in de moderne architectuur zelf geïntegreerd kunnen worden.

In 2014 kreeg het Concertgebouw er het kunstwerk *Annunciation* bij. Deze klankinstallatie van de Tsjechische kunstenaar Pavel Bůchler, bestaande uit een reeks luidsprekers uit een voormalig Oostblokstadion, is te bewonderen in de trappenhal aan de westzijde. In de installatie wordt een opname afgespeeld van gezoem van bijen dat het gevoel van een juichende menigte kan oproepen, meteen ook een verwijzing naar de gevoelens die muziek en dans kunnen losmaken.

FOTOTENTOONSTELLING JEF BOES, *American Identities* do 19.04.17 — vr 30.06.17

Jef Boes (*1983) werkt reeds een aantal jaar aan de trilogie *American Identities*. Hiervoor reisde hij meermaals door de VS. Omvergeblazen door het charisma van Obama reisde hij in 2012 door Iowa. Voor *De Morgen* maakte hij in het najaar van 2016 een roadtrip samen met journalist Koen Vidal en fotograaf Tim Coppens. Hij probeert in beelden te vatten waar het land van wakker ligt: armoede, huisvesting, geloof, wapendracht, veteranen, economische crisis ...

Miklós Perényi © Szilvia Csibi

do 28.09.17 / 20.00 / Kamermuziekzaal

**Miklós Perényi & Dénes Várjon /
Brahms & Kurtág**

De sonates van Brahms plaatsen de cello als een klassezanger op het voorplan. In Kurtágs muzikale taal lijken de instrumenten wel gebarentaal te spreken. De Hongaarse handen van Miklós Perényi en Dénes Várjon – oud-student van Kurtág – laten deze kleinoden helemaal openbloeien.

Erik Bosgraaf & Francesco Corti © Marco Borggreve

zo 05.11.17 / 15.00 / Kamermuziekzaal

**Erik Bosgraaf & Francesco Corti /
Telemann. Blokfluitsonates**

Hoewel Telemann meer dan 6.000 zeer afwisselende werken schreef, is zijn muziek vandaag maar zelden te horen. Blokfluit-superster Erik Bosgraaf speelt met de Italiaanse klavecijnist Francesco Corti Telemanns *Blokfluitsonates*: vrolijke, ingenieuze en hartverwarmende muziek, waarin Telemann de destijds populaire Europese muziekstijlen verkent.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket. www.concertgebouw.be/servies.

